

Natrag na Kavkaz!

Prije pet godina u srcu gorja Mali Kavkaz upoznali smo dobre ljude. Georga i mene ugostila je obitelj koju, naravno, do tada nikada nismo vidjeli. Nudari Pajlotze, glava obitelji, toliko se oduševio nama, da je rekao da moramo doći još jednom, što smo mu i obećali.

Dobrodošli su i naši prijatelji, s nama ili bez nas. Pa evo, nakon toliko vremena Georg i ja odlučili smo ponovno navratiti u te krajeve, posjetiti naše prijatelje, a u Gruziju ćemo preko Rusije, što je tada bila utopija radi viza i zbog blizine Čečenije

VOZI, SLIKA I PIŠE: **DARKO LABAŠ**

Kako smo Rusiju posjetili i prije dvije godine, znali smo da ćemo, ako imamo gruzijsku vizu, dobiti i rusku tranzitnu. Čečenija je još uvijek tu gdje je i bila, rat nije nimalo stao, ali to nas nije pokolebalo u našem naumu, makar ćemo proći kroz Beslan, grad u kojem su čečenski teroristi prije nekoliko mjeseci izvršili masakr u školi. Tada smo bili i blizu armenske i azerbajdžanske granice, no ni u te zemlje nismo mogli, pa je sada prilika i za to. Sa nama će i Georgova Renata. Borba s vizama trajala je nekoliko mjeseci. Gruzijsku vizu u Beču bilo je najlakše dobiti, ali samo za dva ulaza, a trebali smo za tri, pošto ćemo ulaziti iz Rusije, Armenije i Azerbajdžana. Naime, granice između Azerbajdžana i Armenije zatvorene su radi nedavnog žestokog rata (mržnja je ostala), kao što je zatvorena i

granica između Armenije i Turske radi rata od prije stotinu godina. Gruzija si je dobra sa svim susjedima, pa ćemo se uvijek morati vraćati u nju radi prelaska u sljedeću državu. Treću vizu ćemo bez problema dobiti ili u Armeniji ili na samoj granici, tako su nam objasnili.

U Beču dobivamo i azerbajdžansku vizu za 40 USD, nakon što smo prethodno preko interneta pribavili poziv iz Bakua, za koji smo platili 70 USD. Za usporedbu, dvostruka gruzijska viza stajala je 15,50 eura. Radi armenske vize morat ću još jednom u Beč, jer je ne mogu dobiti isti dan, a platio sam je 44 eura. Nakon svega toga u Zagrebu dobivam ukrajinsku tranzitnu na 30 dana, kao i rusku, ali samo na četiri dana, jer veleposlanik smatra da je to dovoljno, jer sam mu rekao da kroz Rusiju imamo 1500 km (u stvari smo trebali imati samo 1000 km, ali imati ćemo mnogo više, vidjet ćemo zašto). Moldavsku vizu dobiti ću na samoj

granici. I tako su u petak predvečer, dan prije pokreta, moji gosti Georg i Renata, a početak putovanja slavimo u "Trattoria Rustica" u Čakovcu kod prijatelja Nide.

Subota ujutro, sredina je rujna, pakiramo se po laganoj kišici. Georg mi predaje veliku torbu punu odjeće za Nudarijevu obitelj koju ću ja, pošto sam sâm na motoru, transportirati do Gruzije. Ja sam ponio poklone manjeg volumena, školske potreštine za djecu i sitnice za Nudarija i ženu. I tako krećemo poslije deset ujutro, a kiša staje još prije mađarske granice. Slijedimo našu standardnu rutu kao i na prijašnjim putovanjima prema istoku: preko Barcsa i Peci stizemo na obalu Dunava, gdje se zaustavlja nakratko na piću u restoranu "Arena", a koristimo priliku da posjetimo i životinje u mini-zoološkom vrtu u sklopu restorana. Kod Bajje velikim mostom prelazimo Dunav, pa preko Szegeda dolazimo do ru-

Ulaz u Odessu

Ulaz na Krim

Fagaras

Čakovec, Trattoria Rustica - dogovor za put

Cesta Odessa - Mikolajiv

Barcs - ulazak u Madarsku

Bran

munjske granice. Cijena benzina u Rumunjskoj je u međuvremenu skoro dostigla našu. Granični prijelaz Nadlac rješavamo brzo, pa prolazimo Arad, Lipovu i Devu dobrim cestama. Već smo u Transilvaniji, u gorju Karpati. Vozimo kanjonom rijeke Mures, bliži se noć, a i cesta postaje mokra, pa tražimo prenoćište. U Rumunjskoj to i nije neki problem, po sasvim pristojnoj cijeni nalazimo ga u gradu Orastie. "Mini-hotel", kako se zove, pružao nam je i uslugu sigurnog smještaja naših motora u dvorištu. Motore su odmah okupirale mnogobrojne mačke kojima su se sjedala učinila idealnim mjestom za odmor. Nismo imali ništa protiv toga jer su nam te životinje vrlo simpatične. Prošetali smo, sjeli na terasu jednog kafića i promatrali kako diše glavna ulica živopisnog gradića. Puno je mladih vani, a kako i ne bi, vrijeme je lijepo, u kratkim rukavima smo. Još jučer kod nas to je bilo nezamislivo. Nakon ječ-

PRAZNA STRANICA

Bran - nedjeljna fešta

Orastie - piletina u Rumunjskoj

Bran

tine i dobre večere sjedamo na terasu našeg "Mini-hotela" te uživamo u toploj noći. Ujutro smo se malo provozali centrom, 'opalili' nekoliko fotki i nastavili Transilvanijom prema istoku. S glavne ceste smo skrenuli u Alba Juliu, grad koji je trebao biti nešto posebno, ali mi nismo opazili ništa zanimljivo. Kroz Sebes i Sibiu, iznad Južnih Karpata odnosno Tranilvanskih Alpi i njihovih najviših dijelova, gorja Fagaras, stižemo i do naših Turaka koji ovdje pored ceste u mjestu Vestem drže svoj lokal namijenjen turskim vozačima kamiona. Pošto smo njihovi dragi gosti, naravno da smo isplanirali da upravo kod njih i ručamo. Ionako svi volimo tursku kuhinju. Ovaj put smo dobili jelo zapečeno u glinenoj posudi uz mnogo salate i obavezan čaj, kao da smo u Turskoj. Nastavljamo kroz kanjon rijeke Olt još uvijek vrlo dobrim cestama, pa smo uskoro u Fagarasu. Prije Brašova napuštamo glavnu cestu, da bi prećicom stigli do Brana. Ovdje cesta nije više baš tako dobra, ali je prohodna, aagrađeni

smo netaknutom prirodom i autohtonim rumunjskim selima sa šarenim kućicama i jatima gusaka pored ceste. Nedjeljno je popodne, pa nailazimo na seosku zabavu kod mjesta Poiana Marului. Trešti muzika, na bini se žestoko pleše u narodnim nošnjama, dimi se sa mnogobrojnih roštilja, a po haubama mnogih Dacia izloženi su odjevni predmeti i ostale sitnice. Nakratko se zaustavljamo jer je nama to itekako zabavno. Kuhamo se u kišnjacima koje smo obukli još ujutro radi oblačnog vremena, a kiše danas nije bilo. Još je samo dvadesetak kilometara do Brana, jednog od triju dvoraca Vlada Tepeša ili popularnije grofa Dracule, a ovaj je najbolje očuvan i potpuno obnovljen i uređen. Tu je i gomila domaćih turista, toliko da jedva pronalazimo mjesto za parkiranje naših motora na sigurnom mjestu, jer su prepuni stvari. Konačno, potpuno mokri od znojenja, skidamo kišnjake jer se treba popeti do dvorca. I ovdje je velika zabava s glazbom i roštiljima, a odmah do velikog šatora pase stado ovaca.

Prolazimo kroz Dracula-bazar gdje se mogu kupiti razne potrepštine i suveniri vezani uz vampire, a onda se stepenicama uspinjemo do dvorca. Dvorac je postojao i prije vladavine grofa Dracule koji ga je prisvojio za vrijeme svoje strahovlade, a priču o njemu znaju gotovo svi. Kao i izvana, dvorac i unutra zrači svojom ljepotom. Svaki detalj potpuno je restauriran, baš kao i namještaj, kamini i tepisi te životinjska krzna, najčešće od medvjeda. S vrha dvorca, u dolini na livadi promatramo mnogobrojni narod na velikoj zabavi. Lijepo je bilo ovdje, ovo je važan dio rumunjske povijesti, a ovdje sam prvi puta u životu. Odlučili smo u Moldaviju stići južnom rutom, pa moramo dalje. Ionako smo se već predugo zadržali. Iz Brana se probijamo kroz stado ovaca koje su zakrčile promet u gradu. Cesta prema Ploiesti vodi kroz same Transilvanijske Alpe. Prijevoj Predeal pun je planinskih hotela, a promet je vrlo gust jer se svi vraćaju iz Brana, odnosno sličnih turističkih destinacija kojih ovdje ima u

Bran

Bran - Drakulin dvorac

Taraclia

Mirnoe - sa moldavskim carinikom

Preko rijeke Prut je Moldavija

izobilju. Pada kiša, pa nemamo mogućnosti pretjecati, i tako sve do Ploiestia, gdje se rastajemo s Karpatima. Kroz grad, koji je vrlo lijep, probijamo se bez problema, a i kiša je stala. Kroz stepu Baragon, još uvijek s pogledom na Karpate, stižemo u Buzau, nakon kojeg počinje ravnica i cesta bez prometa, pa bismo mogli vrlo brzo voziti kada ne bi bilo jakog bočnog vjetrova zbog kojeg brzinu nekad moramo smanjiti i na 80 km/h. To je vjerojatno košava, jer se približavamo Dunavu. U jednom selu zaustavlja me policija, pokazuju mi video-snimku jer sam pretjerao sa brzinom. Nakon što su čuli kamo smo se uputili propuštaju me samo s upozorenjem. U Brailu stižemo u sumrak. Grad je na Dunavu, ali rijeku ni ne vidimo jer žurimo dalje u Galati. Tamo pronalazimo hotel Dunarea u centru grada, a motore nismo voljni ostaviti vani. Uspjeli smo mladu recepcionarku uvjeriti da nam dopusti da ih parkiramo unutra, odmah do recepcije!!

Sprema se nevjerojatno, nebo je prekriveno olovnim oblacima. Sretni smo da smo našli smještaj. Ne volimo hotele, ali danas nemamo izbora. U hotelskom restoranu večeramo piletinu, što ne bi bilo vrijedno spomena da se ne nalazimo u delti Dunava, baš tamo gdje je u to vrijeme izbila epidemija ptičje gripe! Ujutro se pakiramo po kiši, za deltu Dunava nemamo niti malo vremena, a i vrijeme je loše. Uz desnu obalu rijeke Prut, pritoke Dunava, vozimo prema sjeveru. Opet smo u zabačenom, tj. izvornom dijelu Rumunjske. To je pokrajina Moldavija, a preko Pruta je prava Republika Moldavija. Poljoprivredni je to kraj, zaprežna kola su osnovno prijevozno sredstvo, guske slobodno šecu cestom, kišica pada, a cesta je uprljana blatom nanesenim sa polja i izmetom životinja. Carinik u Oancei čudom se čudi kamo smo to mi naumili. Mostom preko Pruta stižemo u pravu Moldaviju ili nekadašnju Besarabiju. Vizu zaista dobivam bez problema

(za 20 USD-a), a prvi grad poslije granice je Cahul, pravi socijalistički. Zaustavlja nas policajac, ali nam ne uspijeva naći nikakvu grešku, pa smo ubrzo slobodni. Začudo, dalje u Moldaviji nismo imali nikakvih problema s policijom. Izlaz iz grada nije baš jednostavno naći radi nedostataka putokaza. Kroz Moldaviju imamo za voziti tek nešto više od stotinu kilometara. Bili smo prisiljeni proći kroz tu državu, jer u delti Dunava ne postoji granica između Rumunjske i Ukrajine, kamo smo naumili. Ceste su loše, uglavnom su to betonirane ploče, pa na spojevima ovjesi naših motocikala itekako trpe. Naselja gotovo da i nema, jedini grad na putu nam je Taraclia, u kojem ne možemo naći restoran, baš kao ni prije niti poslije. Na putu prema ukrajinskoj granici prolazimo kroz manja sela koja kao da su iz nekog drugog vremena. Nekoliko kilometara prije granice tankamo, benzin je dosta jeftiniji nego kod nas, a polupijani radnik uporno

Prema moldavskoj granici

Ukrajina - Odessa

Odessa - Potjemkinove stepenice

Odessa - večera

Odessa

Ukrajina - Tatarbunary

od nas "žica" lovu dok ga drugi smiruje. Nije nam baš ugodno, pa smo sretni kada smo s punim spremnicima napustili benzinsku. Ostalo nam je nešto moldavskih leia, obzirom da novac namijenjen ručku nismo uspjeli potrošiti. Inače se trudimo da u pojedinoj državi promijenimo baš toliko novaca koliko ćemo i potrošiti. Na izlazu iz Moldavije Georg uspijeva nagovoriti mladog carinika s velikom zelenom kapom za zajedničku fotografiju. Mladiću kasnije nije išlo u glavu kako je pristao na to, jer da ga je vidio njegov nadležni, ne bi dobro prošao. Primitivna je to granica, izvan glavnih putova i nema skoro nikoga osim nas. Na ukrajinskoj strani čekamo pred željeznom jezevima s visokim bodljama dok nas nisu pozvali u carinsku zonu. Zelena karta osiguranja za motore ovdje vrijedi, ali traže da platimo po 23 eura zdravstvenog osiguranja za nas. Izlicitirali smo nešto manju cijenu pa su nas pustili bez toga, ali se kasnije ispostavilo da je

to bio loš potez. Prelazak granice trajao je oko dva sata. U Bolhradu, prvom gradu u Ukrajini, mijenjamo eure u grivne kod švercera. Moramo im vjerovati za tečaj, jer banke ne rade. Kako smo kasnije utvrdili, nisu nas prevarili. Nastavljamo put beskonačnim ravnica, kroz uredno obrađena polja. U Tatarbunaryma, gradu koji liči na veliko selo, konačno nailazimo birtiju pored koje se dimi iz roštilja. Pošto smo u Moldaviji ostali gladni, jedva smo dočekali takvu priliku. Naručujemo šašlike i pivo, ali je stigla i boca votke. Od koga?? Odmah su s nama krim-policajac, pijani veterinar i još nekoliko domaćih. Nemoguće je odbiti da s njima popijemo votku, bila bi to smrtna uvreda. Ali, mora se popiti cijela boca. Stiče i sok od rajčice koji se pije uz votku. Nakon što je boca ostala prazna, odahnuli smo. Prerano smo se poveselili, odmah je tu nova boca. Popjeli smo odlične šašlike, koji su ublažili miris votke, ali ništa od veselja, stiče i treća boca.

Od četvrte smo se ipak uspjeli obraniti, mada su novi ukrajinski prijatelji inzistirali da danas ostanemo u Tatarbunaryma, te da dalje pijemo sa njima. Nisu nam dali da platimo niti grivne, čak niti šašlike. Skoro su se rasplakali za nama kada smo konačno krenuli dalje. Sada se treba nekako dokopati Odese, a to je put od oko 150 km. Cesta djelomično vodi kroz moldavski teritorij uz rijeku Dnjestar, potrebno je pokazati dokumente, pa pri ponovnom ulasku u Ukrajinu moramo platiti naše zdravstveno osiguranje, baš ono za što smo podmitili carinike pri prvom ulasku u zemlju. Evo, ponekad se mito i korupcija ne isplati! Nedugo zatim slikamo se na ulazu u Odessu ispred velikog znaka grada, baš kao i prije dvije godine. Sumrak je, kroz vrevu milijunskog grada spuštamo se na obalu Crnog mora i pronalazimo osamljenu plažu gdje ćemo kampirati. Vrijeme je konačno super. Ne daleko, uz obalu mora, zgodan je restorančić,

Herson

Ulaz na Krim

Odessa - kampiranje na Crnom moru

PRAZNA STRANICA

U središtu Krima

Krim - Evpatoria

Evpatoria

Na ribama u Balaklavi

Ukrajinski biker u Sevastopolu

pa je idila potpuna. Mjesečina obasjava Crno more, ljepše ne može biti.

Ujutro neugodno iznenađenje za mene. Jučer sam pri brzini od oko 160 km/h pogodio veliku crnu pticu, vjerojatno vranu, na što sam zaboravio i mislio da se ništa nije dogodilo. Sada vidim da je far, doduše, cijeli, ali je otrgnut iz oklopa i nekontrolirano visi u njemu. Srećom, svjetlo radi pa možemo nastaviti put. Georg nam kuha kavu na grijalici koju priključuje na bateriju svojeg BMW-a, nakon čega elektropokretač više ne daje znakove života. Velikom mukom guramo BMW uzbrdo da ga guranjem probamo upaliti. Naime, do našeg mjesta za kampiranje vodi uski, strmi makadamski put. BMW je proradio tek iz drugog pokušaja. Ubuduće od jutarnje kavice, bar do prvog 'birca', neće biti ništa. Odessa je uz Kijev najznačajniji grad Ukrajine. Malo ćemo ga pogledati jer prije dvije godine radi jake kiše za to nije bila prilika. Grad je prošle godine slavio 200 godina postojanja, a u njemu su rođene

mnoge znamenite osobe, među kojima je najpoznatiji pjesnik Puškin. Najprije smo naišli na veliki spomenik na obali mora koji je povezan sa II svjetskim ratom. Glavne ulice su kao slikovnica arhitekture iz epohe klasicizma. Primorski bulevar odvezao nas je do najveće znamenitosti grada - Potjemkinovih stepenica na vrhu kojih je spomenik Francuzu Richelieu, osnivaču i prvom gradonačelniku Odesse. Stepence zbog svojih kaskada nalikuju morskim valovima. S vrha, odnosno od spomenika imamo prekrasan pogled na zaljev i luku Odessa. Ovdje je snimljen znameniti film "Krstarica Potjemkin", prvi film u boji, iako je samo jedan element bio obojen, a to je bila revolucionarna crvena zastava. Otada su stepenice i demokratska pozornica Ukrajine, tu se sastaju umjetnici i u narodu omiljeni pisci humoreski, a tu je i mjesto održavanja brojnih modnih revija. Po Odessi bismo mogli lutati još dugo, dugo, ali naš cilj je još daleko, pa se probijamo kroz gust promet (vozi se vrlo disciplinirano)

prema izlazu iz grada. Vozimo preko nasipa kroz slikoviti zaljev Tylihulskyj lyman, a u gradu Mykolajiv prelazimo mostom preko ušća rijeke Južni Bug u Crno more. Zaustavljamo se na obaveznim šašlicima u svratištu uz cestu, a kod Hersona divovskim mostom prelazimo rijeku Dnjepar. Široka je nekoliko kilometara i djeluje kao more. Kod Armjanska stižemo do naplatnih kućica, plaćamo 10 grivni (oko 13 kuna) i ulazimo u Autonomnu Republiku Krim. Poluotok je dobio autonomnost zbog svađe Ukrajine i Rusije oko statusa tog područja nakon raspada SSSR-a, jer ovdje živi uglavnom rusko stanovništvo, a nakon proglašenja autonomnosti je ostao u vlasništvu Ukrajine. Evpatoria je grad na zapadnoj obali Krima. Iako je oblačno i ne prevruće, pješčane plaže prepune su kupača. Mi smo se samo osvjježili u kafiću sa pogledom na plažu i odvezli se u zanimljiv centar grada. Tu je džamija vjerojatno za muslimansku manjinu, te na glavnom trgu u zid uklesani junaci povijesti Evpatorije.

Ako bih za ceste Ukrajine rekao da su relativno dobre, za ove na Krimu južno od Evpatorije (ili Jevpatorije kako neki kažu) mogu reći da su odlične. Ovo je očito bogatiji kraj. Glavni grad autonomne republike je Simferopol, nalazi se u centru poluotoka i nismo ga posjetili, jer je naša tura vodila uz more, ali tu je zato Sevastopol, velegrad na jugozapadnom dijelu. Grad je to širokih avenija, velikih crkava i urednog prometa. Samo jednim svojim dijelom dotiče more i to u jednom manjem zaljevu. Tu upoznajemo domaćeg bikera koji vozi novi Marauder 800. Pomorac je i očito mu nije bio problem kupiti ga. Dvadesetak kilometara dalje, u zaljevu omeđenom visokim stijenama smjestio se gradić Balaklava. Poznat je po bitkama Krimskog rata, a dolina pored njega zove se Dolina smrti, očito je ovdje bilo mnogo žrtava. U novijoj povijesti ovdje se nalazio strogo čuvani, tj. u stijenu sakriveni dok za popravak sov-

Krimska južna obala

Alušta - bikerski kafić

Livadija - dvorac poznat po sastanku Churchill-Roosevelt-Staljin, 2. svj. rat

Dolazak u Jaltu

jetskih podmornica, a sada smo se motorima vozili pored samih podmornica. Sjeli smo u restoran na rivi, naravno, motori su kao i uvijek bili parkirani uz nas. Pojeli smo po porciju riba iz Crnog mora i pomislili da se možda baš sada ovdje održavaju pripreme za miss svijeta, toliko je natprosječno lijepih djevojaka prolazilo pored nas. Kampirali smo izvan grada i uživali u muzici cvrčaka i zvjezdanoj noći.

Vozimo obroncima Krimskog gorja visoko iznad mora sa fantastičnim pogledima na obalu. Rano je jutro, djelomično smo u oblacima. Krimsko gorje proteže se uz cijelu južnu obalu poluotoka. S glavne ceste spustili smo se na more u Simejiz, te u Alupku. Do plaže se može samo pješice, jer se obala strmo spušta. Arhitektura je baš specifična za ove krajeve. Kolone turista s ručnicima i ležaljka spuštaju se prema plažama iako je već kraj rujna. Uskoro smo u poznatoj Jalti, jer je u obližnjoj Livadiji smješ-

tena palača "Livadija", sagrađena u renesansnom stilu početkom XX stoljeća. Ovdje je živio posljednji ruski car Nikola II, ali je palača još poznatija po povijesnom događaju iz 1945. godine, kada je antihitlerovska koalicija Staljin-Churchill-Roosevelt iskrojila sudbinu poslijeratnog svijeta. Palača je zaista prekrasna, s brižno uređenim parkom, no unutra nismo mogli jer je baš srijedom zatvorena. Sličnih palača na Krimu ima još mnogo, no za razgledavanje bi trebalo uzeti nekoliko dana, tj. dobar dio godišnjeg odmora, što Krim zaista i zavrjeđuje. Tome treba pridodati pješčane plaže i dobru hranu, tako da je Krim kao krajnji cilj itekako zanimljiv onome kome udaljenost od 2000 km ne predstavlja problem. Stigli smo u Aluštu, gdje turizam diše punim plućima. Uz kilometarske pješčane plaže nanizani su hoteli, restorani i kafići. Pojeli smo - što drugo nego šašlike, pa smo sjeli u bikerski bar na samoj plaži. GSXR i Ma-

rauder s domaćim tablicama parkirani ispred bara dali su naslutiti da je ime lokala opravdano. Ako je Ukrajina vrlo jeftina, a Krim jeftin, Alušta baš i nije. Naime, ovdje se cijene mogu usporediti s našim Jadranom. Ali, to je najotmjenije mjesto na Krimu, nešto kao naša Opatija. Nastavljamo Krimskim gorjem prema istoku poluotoka. Naoblačilo se, kiša samo što nije pala. Još smo samo danas uz Crno more (bar smo tako mislili), pa se u njemu ipak treba i okupati. Spustili smo se s brda na plažu, osvježili se u ne pretoplom moru i nastavili serpentinama prema Feodosiji. Cesta više i nije najbolja, a trebalo je pripaziti i radi šljunka u zavojima. Pored Sudaka i Feodosije samo prolazimo, a Prymorskyj je zadnje mjesto na Krimu uz obalu Crnog mora. Stižemo taman u sumrak te jedva pronalazimo otvoren restoran. Ovdje je s turizmom već sve završilo, za razliku od južne obale. Kampiramo na pješčanoj plaži, a budimo

Alušta

Prymorskiy - kampiranje na plaži

Alušta

Na trajektu za Rusiju

Rusija - poluotok kod Čuska

se, kao i uvijek, prije izlaska sunca. Vrijeme je opet lijepo pa uživamo u prizoru dok užarena kugla izranja iz mora. Kerčki poluotok je istočni dio Krimskog poluotoka, a stotinu kilometara ceste do Kerča vodi daleko od mora. Do sada nas u cijeloj Ukrajini policija nije niti jednom zaustavila. U Kerču su nas zaustavili tri puta, ali osim detaljne kontrole dokumenata nije bilo problema. Još je samo petnaest kilometara do luke Port Kerč, odakle će nas trajekt prebaciti u Rusiju. Prošli smo kroz Kerčki prolaz koji razdvaja Azovsko i Crno more, te stigli na usku kopnenu prevlaku Kosa Čuska koja leži između Azovskog mora i Tamanskog zaljeva. A cijeli prelazak granice trajao je čak šest sati, od čega na trajekt otpada manje od jedan sat. Naročito je komplicirano bilo na ruskoj strani. Najprije smo skoro dva sata čekali dok su riješili sve ispred nas, a onda smo dobili gomilu obrazaca za ispuniti. Trebali smo platiti

rusku cestarinu i osiguranje za motore. Dodijelili su nam jednu carinsku djelatnicu koja govori engleski, a bez nje bismo to sami prilično teško riješili. Pristojbe je trebalo platiti u rubljima, a mjenjačnice, naravno, na granici nema. Georga i mene pustili su pješice izvan carinske rampe da promijenimo novac, a Renata i motori su ostali kao zalog. Naša prevoditeljica je rekla da do sada još nitko nije tako dugo vremena proveo na ovoj granici. Baš mi moramo oboriti taj glupi rekord. Iznevirani od dugotrajnog postupka izlazimo iz carinske zone, u Rusiju. Vizu imamo za četiri dana, u zemlju već ulazimo s danom zakašnjenja, a danas smo već više od pola dana izgubili na granici. Znači za 1000 km imam 2 i pol dana. To i nije neki problem, jer ceste su u Rusiji dobre, a vrijeme je solidno. Brinulo nas je koliko će nam vremena oduzeti policijsko maltretiranje na onim njihovim rampama, ono što smo proživljavali prije dvije godine. A već na ulazu u prvo selo, samo desetak kilometara nakon granice, prva je kontrola. I tu se obistinilo ono čega smo se bojali. Prilikom kontrole dokumenata Georg nije imao međunarodnu vozačku dozvolu. Zaboravio ju je kod kuće na stolu. 20 eura završilo je u džepu policajca. Renata je zabrinuta, pita da li je moguće da na svakoj takvoj postaji, kojih u Rusiji ima na svakom ulazu i izlazu malo većeg grada, izmisle nešto slično. Da, moguće je, odgovaram, to nam se i onda dešavalo. Ali, na naše ogromno iznenađenje, Georgova kazna bila je i jedina kazna u Rusiji i na cijelom našem putovanju. Na svakoj kontroli obvezno treba stati na znak "stop", to smo naučili prije dvije godine, a sada su nam uvijek samo mahali da prodemo ili nas ignorirali, ne pokazujući baš nikakav interes za nas. Jedan jedini put nakon toga samo smo morali pokazati dokumente. Sada nije bilo nikakvih upisivanja. Čudili smo se tome jer su automobile gotovo sve redom zaustavljali. Ali, bolje je tako, jer smo mirno nastavili solidnim ruskim cestama.

Benzin je u Rusiji najjeftiniji od svih zemalja koje smo obišli, stoji 17 rubalja za litru, a za euro smo dobili po 34 rublje. Za usporedbu, u Ukrajini smo plaćali oko 5 kuna litru. Ali, tankanje u Rusiji isto kao i u Ukrajini, nije tako jednostavno. Prvo treba doći do blagajne koja je potpuno blindirana željeznim rešetkama i neprobojnim staklom (lice blagajnika niti se ne vidi, pa mislimo da razgovaramo s duhom), treba reći koliko želimo, potom platiti, pa se tek onda može tankati. Mi uvijek tankamo pun rezervoar, pa moramo ostaviti kao akontaciju više novaca, a kad završimo, na blagajni dobivamo povrat razlike. Put nas dalje vodi pored nekoliko "limana", tj. duboko u kopno usječnih zaljeva, a zatim uz rijeku Kuban, te se odvajamo od mora. Vozimo Prikubanskom nizinom kroz Slavjansk na Kubani, Krasnodar, Korenovsk, a dan završavamo u Ladožakaji. ■

NASTAVAK U SLJEDEĆEM BROJU

Kerč

Na trajektu za Rusiju

Krasnodar